

Найденко О.Є.

кандидат економічних наук, доцент

Лященко Д.І.

магістр

Харківський Національний економічний університет імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна

МИТНІ ПЛАТЕЖІ В СИСТЕМІ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Упродовж останнього десятиліття в Україні актуалізується застосування різноманітних митних інструментів, за допомогою яких забезпечується захист національних інтересів держави. Основними серед них є митні платежі – одні із важливих важелів регулювання зовнішньоекономічної діяльності та головне джерело наповнення доходної частини Державного бюджету України.

Питання ефективності адміністрування митних платежів митними органами України при зовнішній простоті й швидкості здійснення митних процедур (сукупності митних формальностей) та митного контролю мають надзвичайний вплив на динаміку зростання економічного потенціалу країни та регулювання обсягів експорту та імпорту товарів [1].

Реалії світових глобалізаційних процесів поставили перед Україною актуальне та складне завдання щодо модернізації митного сервісу загалом та удосконалення інструментів і механізмів адміністрування митних платежів, зокрема. Проблему ефективності державної митної політики, аналізу митних ризиків, оцінювання контрольної роботи митних органів та визначенню окремих шляхів спрощення та вдосконалення механізмів їх сплати в умовах активізації інтеграційних процесів розглянемо у багатьох наукових працях, зокрема, таких вчених як: К.Д. Мотюка [3], Ю.Є. Петруня [1], Н.О. Ривака [2], С.С. Терещенка [4] та інших.

Митні платежі – це обов’язкові платежі, встановлені митним та податковим законодавством, що справляються у зв’язку з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон [3].

Митні платежі - це платежі, які сплачуються при ввезенні або вивезенні товарів через митницю або кордон держави. Вони є важливою частиною митного адміністрування і мають різні функції та цілі [5].

Митні платежі залишаються надзвичайно актуальними в системі митного адміністрування, і вони грають ключову роль у сучасному світі з численними обґрунтуваннями: митні платежі залишаються важливим інструментом для регулювання міжнародної торгівлі. Вони можуть обмежувати імпорт товарів, що завдають шкоду внутрішньому виробництву; митні платежі генерують значні доходи для державних бюджетів. Ці кошти використовуються для фінансування різних сфер, таких як освіта, охорона здоров'я, інфраструктура та оборона; митні служби використовуються для боротьби з незаконним оборотом товарів, контрабандою та незаконним вивезенням капіталу. Це допомагає запобігти незаконній діяльності та забезпечити додержання податкових та торгових правил. Усі ці функції митних платежів роблять їх актуальними і необхідними в

системі митного адміністрування, і вони продовжують грати важливу роль в глобальній торгівлі та економіці [6].

Система митних платежів в Україні побудована в основному на непрямих податках, які включені до переліку загальнодержавних податків і зборів. Окремим її елементом є митні збори як плата за послуги митних органів. Поряд із цим, вони виконують фіскальну функцію, оскільки представляють собою доходи Державного бюджету, а обсяг їх надходження залежить від правильності розрахунку основи нарахування. В теорії оподаткування проблеми адміністрування податків пов'язані з процесом стягнення, розрахунку, контролю і сплати податків. Він нерозривний з адмініструванням митних платежів, оскільки основними адміністраторами податків, які справляються при переміщенні товарів через митний кордон, є органи Державної митної служби України. В загальному вигляді адміністрування митних платежів передбачає визначення повноважень органів влади різних ланок в регулюванні відносин у митній сфері, прав і обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та повноважень митних органів, організацію митного контролю та митного оформлення товарів, а також процедури оскарження рішення митних органів [3].

Державна митна служба України безпосередньо бере участь у державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі, за допомогою тарифних інструментів – елементів системи адміністрування митних податків та зборів, які справляються митними органами з товарів під час переміщення через митний кордон України. Проаналізувавши справляння митних платежів до Державного бюджету України за 2017–2022 рр., можна констатувати що у структурі надходжень митних платежів до Державного бюджету України найбільша частка належить ПДВ – 84.1 %. Динаміка зростання цього податку залишалась стабільною протягом усього часу. Частка мита у загальному обсязі надходжень митних платежів до бюджету з 2017 по 2022 роки зменшилась на 8 %, віддзеркалюючи заходи тарифного регулювання держави упродовж зазначеного періоду, а середній показник становить 11.4 %. Зростання в 2020 р. на 3.4 % частки акцизного податку (збору) в загальній сумі надходжень до бюджету вплинуло на показник середньої питомої ваги за означений період (3.9 %). Майже незмінними за п'ять років залишились показники середньої питомої ваги єдиного збору (0.2 %) та інших зборів (0.1 %) у загальній сумі фактичних надходжень митних платежів до бюджету. Зменшилась на 1.9 % питома вага митних зборів, середній показник якої за останні п'ять років становить 0.3 % у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету України [4].

Одним з пріоритетних завдань адміністрування митних платежів є розроблення заходів щодо протидії ухиленню від неправильного визначення митної вартості товарів та використання в роботі митними органами застарілого програмного забезпечення. Проаналізовано рівень надходження митних платежів до Державного бюджету України. Визначено, що в структурі загальних надходжень до Державного бюджету України у 2022 році митні платежі займають близько 42%. Запропоновано вжиття організаційних заходів щодо оновлення автоматизації митних платежів на митниці, які полягають в оновленні

програмного забезпечення митних органів в Україні для формування власної бази даних про нарахування та сплату митних платежів до Державного бюджету України [4]. Можемо виділити основні напрями вдосконалення системи адміністрування митних платежів: установлення податкових ставок для максимального зменшення частки сировинної продукції в структурі експорту, розвиток партнерських відносин з громадянами та бізнесом, надання податкових пільг і знижок, збалансована політика державного протекціонізму, спрощення оформлення митних процедур і регулювання діяльності, розробка Державної програми розвитку зовнішньоторговельної діяльності, розробка ефективного механізму імплементації норм законодавства ЄС у сфері адміністрування податків і митних платежів, упровадження ефективних загальних і галузевих методів протидії корупції, застосування спрощеного порядку митного оформлення товарів, належних сумлінним підприємствам-резидентам, виключення посередницької діяльності митних брокерів, формування ефективної системи управління персоналом [2].

Отже, митні платежі в системі митного адміністрування відіграють значну роль у регулюванні міжнародної торгівлі, забезпеченні фінансування державних програм та забезпеченні безпеки та контролю за переміщенням товарів через кордони країни. Удосконалення системи митно-податкового адміністрування в митних органах – вагомий фактор впливу на позитивну динаміку щодо повноти надходжень митних податків та зборів до державного бюджету.

Література:

1. Петруня Ю.Є. Адміністрування митних платежів: стан і перспективи / Ю.Є. Петруня, М.О. Губа // Вісник Академії митної служби України: зб. наук. праць. 2019. № 1(47). С. 32-37.
2. Ривак Н.О. Шляхи підвищення ефективності митної політики України / Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2020. Вип. 21.3. С. 224-232.
3. Мотюк К.Д. Сутність та значення митної експертизи при визначенні митної вартості товарів / Державний науково-дослідний ін-т митної справи/ Митна безпека : зб. наук. праць. 2019. № 1-2. С. 52-58.
5. Терещенко С.С. Митна вартість: сучасний стан, проблеми та шляхи роз'язання / С.С. Терещенко, Г.О. Хабло / Державний науково-дослідний ін-т митної справи. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vamsu_econ/2022_1/ter_hab.htm
6. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-17. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 17.08.2023).
7. Дубровський В., Черкашин В. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення / уникнення оподаткування в Україні. Київ, 2017. URL: <http://rpr.org.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Instumentariy-uhilyannyavid-splati-podatktiv-2017.pdf> (дата звернення: 17.08.2023).